

IMPACTUL SECETEI DIN VARA ANULUI 2007 ASUPRA POPULAȚIEI DIN MEDIUL URBAN DIN REGIUNEA DE SUD A REPUBLICII MOLDOVA

Diana CHEIANU-ANDREI

Catedra Asistență Socială și Sociologie

Moldova was impacted by the catastrophic drought in 2007. The southern part of Moldova is perceived as less developed and more suffering by poverty than other regions of the country. The author used the qualitative method of investigation to research the impact of the drought on urban population of the south area of Moldova. The article defines the victims of drought and its impact on the trade of food products, food consumption, servicing services, non alimentary consumption, health, education and migration.

Efectele secetei din vara anului 2007 au fost resimțite de toată populația republicii, dar într-o măsură mai mare de cea din regiunea de sud a republicii, întrucât această regiune este mai vulnerabilă la condiții climatice. În aceste condiții, am dorit să aflăm care au fost consecințele secetei asupra populației sărace din mediul urban din sudul Republicii Moldova [1]. În acest scop au fost realizate 32 de interviuri individuale aprofundate cu experți locali: primari, reprezentanți ai Direcțiilor Economie, șefi ai Direcțiilor Asistență Socială, directori de școli, medici de familie, reprezentanți ai piețelor agricole, vânzători din localitățile urbane din regiunea de sud a Republicii Moldova [2].

O parte însemnată din experții intervievați au menționat că seceta a afectat întreaga populație a Republicii Moldova, deoarece prețurile la produsele alimentare s-au majorat, la unele produse chiar s-au dublat. „*Dacă înainte o pâine sură costa la noi 2,60 lei, acum costă 5 lei. Toată pâinea la care era cerere mai mare s-a scumpit*” (reprezentant al Direcției Economie, Cimișlia). Dar, au subliniat experții, nu toate categoriile de populație au fost afectate în aceeași măsură de seceta din vara anului 2007: „*unii se isprăvesc, și nu rău, alții însă – suferă*”.

Au fost nominalizate următoarele categorii de populație din mediul urban afectate mai grav de secetă:

✓ **bătrânii, pensionarii.** „*Bătrânii singuratici sunt cei mai neputincioși... ei într-adevăr au rămas singuri și alt ajutor, în afară de la cel de la stat, nu au de la cine primi*” (reprezentant al Direcției Economie, Cahul); „*Pensia este mizeră și nu le ajunge nici pentru achitarea serviciilor comunale. Ei nici înainte nu-și permiteau mare lucru – numai lapte și pâine, acum nici asta, din cauză că s-a scumpit*” (șeful Direcției Asistență Socială, Leova); „*Când vin pensionarii la piață, ei caută pe piață producția cea mai ieftină, de obicei de o calitate mai proastă*” (reprezentant al pieței agricole Cantemir);

✓ **persoanele cu dizabilități.** „*Pensiile de invaliditate sunt mici și multe din aceste persoane nu au alte venituri și nu au putut să-și facă nici un fel de rezerve pentru iarnă*” (asistent social, Comrat);

✓ **famiiliile cu mulți copii, familii monoparentale, familiile cu copii cu dizabilități.** „*S-au majorat prețurile la produsele alimentare, ceea ce afectează bugetul familiei. Părinții trebuie să hrănească mai multe guri*” (director de școală, Căușeni); „*Asta înseamnă că cel puțin un părinte stă acasă. Ei au o indemnizație modestă, care le ajunge pe o zi în loc de 30*” (asistent social, Vulcănești);

✓ **copiii orfani și copiii rămași fără ocrotire părintească;**

✓ **șomerii – atât cei înregistrați oficial, cât și cei neînregistrați.** „*Persoanele fără loc de muncă devin frecvent alcoolici... consumând alcool, nimeni nu te ia la lucru, iar neavând bani – nu ai pe ce-ți procura mâncare*” (reprezentant al pieței agricole Basarabeasca);

✓ **angajații din sectorul bugetar cu salarii mai mici de 600 de lei.** „*Ei nu-și pot permite nici o bucățică de carne, fiindcă costă 70-80 lei*” (asistent social, Cahul).

În opinia liderilor locali, familiile cu migranți au fost mai puțin afectate de secetă, deoarece, pe lângă veniturile salariale, ele au venituri suplimentare, care le permit să facă față creșterii prețurilor.

Impactul secetei

Seceta a diminuat cantitatea de producție, determinând creșterea prețurilor – „*la ulei de 2 ori*” „*la grâne în medie de 3-4 ori*”, „*la fructe de 5 ori*” etc. „*Țara merelor, dar prețul la 1 kg de mere este de 3 ori mai înalt decât în Europa*”.

Pe piețele agricole prețurile se schimbau zilnic, uneori chiar „de câteva ori pe zi”. În această situație, populația și-a redus consumul alimentară, inclusiv cantitatea de legume, fructe, optând pentru un regim alimentară cu mai puține calorii. Prețurile înalte nu au permis populației să-și facă rezerve.

Situația creată a descurajat oamenii, din punct de vedere psihologic ei au devenit mai anxioși, mai chinuți, mai amărâți.

a) Comerțul alimentară

Reprezentanții piețelor agricole au relatat că este puțină lume la piață, atât vânzătorii, deoarece populația de la sate nu are ce să vândă, cât și cumpărătorii. „Anul trecut vindeau produse lactate vreo 50-60 de persoane, anul acesta numai vreo 10. Mai mult de jumătate din mesele de pe piață sunt goale. Asta înseamnă că țărânul nu are cu ce ieși pe piață. Înainte veneau și ne rugau să punem mese, fiindcă nu erau locuri unde să vândă, acum nu are cine să le umple pe cele care sunt” (reprezentant al pieței agricole Cimișlia). „În anii trecuți piața era plină, era îmbulzeală. În ziua de azi prin piață mergi liber – nu-s nici ouă, nici brânză, nici mere...” (reprezentant al pieței agricole Căinari).

Țăranii încearcă să-și vândă marfa pe care o au la prețuri înalte, gândindu-se că trebuie să supravețuiască perioadei rece a anului. Mai mult decât atât, țăranii în acest an au fost indiferenți la soarta cumpărătorilor, situație care nu prea este tipică pentru populația din mediul rural din Republica Moldova, aceștia fiind, de obicei, înțelegători și săritori la nevoie: „În anii mai bogați vânzătorii mai făceau câte o pomană la un om sărac sau care era vai de capul lui. Anul acesta așa situații nu au fost. Chiar dacă rămânea ceva, pomană nu se făcea, se ducea acasă înapoi” (reprezentant al pieței agricole Cantemir).

Populația cu venituri mici s-a acomodat la condițiile pieței cum a putut, frecvent procurând producție de calitate proastă și foarte proastă: „Pensionarul vine și cumpără ceea ce e mai ieftin. Mă uitam toamna aceasta că cumpărau cea mai ieftină pătlăgică, aproape stricată..., făcea un soc dintr-înșă, fiindcă nu știu ce putea altceva face” (reprezentant al pieței agricole Ciadâr-Lunga).

Vânzătorii au relatat că sunt schimbări în comportamentul de cumpărare al populației: „Înainte omul venea și lua 3 kg de carne, acum ia numai 0,5 kg. Dacă înainte lua 2-3 pești, acum ia doar un peștișor... Dacă ai acasă 3-4 copii, nu știu dacă poți să-i saturezi cu un pește” (vânzător, Ștefan-Vodă).

O parte importantă a reprezentanților direcțiilor economice au menționat că indicele de comercializare a produselor agricole în raioanele din sudul Moldovei s-a micșorat. În acest an au fost comercializate mai multe crupe și mai puține fructe, legume. Prețurile la marfă s-au ridicat și capacitatea de cumpărare a populației a scăzut, calitatea însă s-a înrăutățit, au declarat reprezentanții APL. „Până la secetă pe piață nu se vindea producție tare bună, acum, din cauza secetei, se comercializează producție și mai rea” (reprezentant al pieței agricole Cantemir).

Reprezentanții direcțiilor raionale de economie și reprezentanții piețelor agricole au relatat că pe piață este puțină producție moldovenească, aici predomină produsele importate de peste hotare – Polonia, Rusia, Turcia, Ucraina. Mai mult decât atât, producția importată este mult mai ieftină decât cea locală.

În anii precedenți din Republica Moldova se exporta o anumită cantitate de produse agricole, nu însă și în acest an – „agenții din Belarus vor să procure legume, vin pe dealul mare cu mașinile, dar nu avem ce le vinde” (reprezentant al Direcției Economie Cahul). Din Moldova anul acesta s-au exportat doar struguri și vin, au relatat liderii locali.

b) Consumul alimentară

Seceta a redus consumul populației. „Eu lucrez în sistemul de târguială de peste 10 ani. În sistemul nostru sunt vreo 20 de magazine alimentare. Scumpindu-se marfa, ar trebui să fie și o creștere a sumei de bani acumulată. Lucrul acesta nu se întâmplă; din contra, veniturile scad... Asta înseamnă că se cumpără mai puțin” (reprezentant al pieței agricole Cantemir).

În mediul urban, în mod special se consumă mai puține:

✓ **produse lactate** – „dacă în anul 2006 un locuitor consuma în medie 35-40 litri de lapte, atunci în anul 2007 s-au consumat 10-15 litri”;

✓ **carne și mezeluri** – „cârnațul stă cu săptămânile și nimeni nu-l cumpără”;

✓ **fructe și legume** – „nu știu ce familie, cu ce venit ar putea să-și permită la zi ca pe masa copilului să fie fructe, legume”; „înainte aveam rezerve lăzi de mere, anul acesta cumpărăm mere cu kilogramul”.

În schimb, s-a majorat consumul de pâine – „oamenii mănâncă mai multă pâine ca să fie mai sătui”.

Mâncarea este deci puțin variată. Mulți se limitează la cartofi, terci. „Oamenii de la orașe nici fasole nu își pot permite să mănânce, fiindcă 1 kg costă 25-30 lei. Așa preț mare la fasole eu de când sunt în comerț nu am văzut” (reprezentantul pieței agricole Cantemir).

În Republica Moldova populația din mediul rural, dar și cea din mediul urban întotdeauna făcea toamna rezerve de produse agricole – cartofi, varză, morcov etc., conserve, murături pentru perioada de iarnă. Anul acesta însă, din cauza prețurilor mari, astfel de rezerve nu s-au făcut sau s-au făcut în cantități extrem de mici, au relatat experții.

De asemenea, o parte importantă a populației din mediul urban are în întreținere păsări. În acest an însă majoritatea se străduie să le sacrifice, deoarece „nu avem de unde cumpăra grăunțe ca să le întreținem. Poate undeva o dată la 3 săptămâni iese cineva cu un sac de grăunțe” (primar, Căinari).

Cel mai mult din cauza consumului alimentar precar suferă copiii, deoarece ei sunt în creștere și duc lipsă de vitaminele necesare, în același rând bătrânii, la care se acutizează bolile cronice.

Reprezentanții instituțiilor de învățământ au menționat că procură produse alimentare la un preț dublu comparativ cu anul trecut pentru cantinele școlare, respectiv are de suferit meniul școlar.

Majoritatea experților au indicat că consecințele secetei se vor simți mai mult la sfârșitul iernii – începutul primăverii, când se vor finisa rezervele făcute de populație.

c) Servicii de întreținere

Experții au menționat că prețurile la energia electrică, gaz, apă au fost în creștere pe parcursul anului 2007. Totuși, populația se străduie să achite în primul rând din veniturile pe care le are serviciile comunale și numai după aceasta se gândește la alimentație. Pensionarii au fost și rămân cei mai disciplinați în această privință – „ei plătesc pentru serviciile comunale, chiar dacă uneori rămân fără bani pentru pâine”. Această situație e determinată de faptul că neachitarea serviciilor înseamnă și întreruperea furnizării respectivului serviciu. Persoanele în etate se străduie să achite regulat aceste servicii, deoarece nu au alte surse de venituri și nu își pot permite să amâne achitarea.

Păturile vulnerabile fac economie de gaze naturale sau trec la alte resurse de încălzire – lemne, cărbuni, tizăc. Experții au indicat: „Mulți oameni nu se încălzesc... ei nu-și permit, chiar dacă sunt conectați la gaz, să se încălzească. Îndură frigul făcând economii” (reprezentant al Direcției Economie, Basarabeasca).

d) Consumul nealimentar

Consumul nealimentar, de asemenea, s-a redus. O parte din populație își caută al doilea loc de muncă ca să poată întreține familia. Experții au menționat că se procură mai puțină îmbrăcăminte, tehnică.

Bătrânii se limitează la îmbrăcăminte și încălțăminte pe care o au, nu însă și tinerii care continuă „să se îmbrace la modă”.

Populația cu venituri mici nu-și permite să cumpere haine noi, ea procură haine de mâna a doua: „În fiecare săptămână vin la piața noastră cu îmbrăcăminte second hand... iată aceasta se vinde, pentru că este mai ieftină” (primar, Căinari).

O problemă importantă pentru bătrâni și persoanele bolnave este procurarea medicamentelor. Acestora nu le mai ajung bani pentru medicamente, respectiv se agravează starea sănătății.

Unii pensionari iau medicamente la farmacie în avans, pe datorie. „Cunosc pensionari care iau medicamente la farmacie pe datorie. Cum primesc pensia – se duc și achită datoriile” (șeful Direcției Asistență Socială, Comrat).

e) Sănătatea

Alimentarea insuficientă și nediversificată, calitatea foarte proastă a apei determină scăderea imunității și apariția sau agravarea diverselor boli: „Oamenii nu aveau de unde lua apă de băut. Stăteau în rând câte jumătate de oră la fântână pentru o căldare de apă tulbure. Această apă nu este bună pentru organismul uman. Concentrația de săruri este mare” (medic de familie, Cimișlia).

Starea sănătății populației este nesatisfăcătoare și se va înrăutăți în continuare. Este în creștere numărul persoanelor bolnave de boli oncologice, boli respiratorii (tuberculoză), boli gastrointestinale:

„Mulți oameni care își cunosc boala, dacă ar avea bani, s-ar lecu, dar nu-i au... În consecință, boala se agravează” (medic de familie, Căinari); „Tabloul este trist. Avem o listă făcută de medicul de familie a persoanelor bolnave... și, cu părere de rău, acestea sunt persoane tinere, apte de muncă” (asistent social, Căinari).

Numărul mare de boli în rândul populației se datorează unei alimentări incorecte „începând cu perioada de sarcină”, de asemenea lipsei părinților de lângă copii în urma migrației, au indicat experții locali.

Medicii de familie au menționat că a crescut numărul bolnavilor, numărul de vizite la medic.

Reprezentanții secțiilor de asistență socială au declarat că s-a majorat numărul persoanelor care se adresează după ajutor material pentru procurarea medicamentelor. „Dacă în anul 2006 au fost înaintate 800 de cereri pentru acordare de ajutor la procurarea medicamentelor, anul acesta numărul s-a dublat” (șef Secție Asistență Socială, Cahul).

Puși în situația de a urma tratamentul, multe pături vulnerabile au avut de ales: medicamente sau produse alimentare. Unii au ales tratamentul, alții mâncarea. Oricum, starea sănătății acestor persoane se agravează, au recunoscut medicii.

Comparativ cu anul trecut a crescut mortalitatea. Reprezentanții piețelor agricole au relatat că anul acesta au chemat frecvent salvarea și au avut cazuri de deces în piețe: „Anul acesta, ca niciodată, chemam salvarea de 7-8 ori pe lună în piață. Așa de des nu am chemat niciodată... Lumea cădea de oboseală, stres, lipsă de alimentație etc.” (reprezentant al pieței agricole Cimișlia); „Foarte mulți au amețeli. Într-o zi am chemat ambulanța de 2 ori. O persoană a decedat pe loc, iar pe alta a luat-o ambulanța” (reprezentant al pieței agricole Basarabeasca).

f) Accesul la educație

Majoritatea liderilor locali au relatat că seceta nu a influențat accesul copiilor la educație. Totuși, unii experți au indicat că copiii din familiile vulnerabile nu au cu ce se îmbrăca, încălța pentru a merge la școală.

Directorii de școli au indicat că mulți copii vin dimineața flămânzi la școală. Din acest motiv, ei au hotărât să ofere copiilor 2 mese: una dimineața, alta – la amiază. Prima masă este gratis, achitată din fondul primăriei, cea de a doua – de către părinți (hrana costă 5 lei).

Seceta a afectat meniul în școli, întrucât prețul la produsele alimentare a crescut, iar normativul de alimentare a rămas același. „Produsele sunt aduse la prețuri foarte mari... înainte meniul era mai bogat, variat, puteam să ne permitem mai multe” (director de școală, Taraclia); „Dacă înainte ofeream copiilor carne în corespundere cu normativele – 90-100 grame, acum, în legătură cu creșterea prețurilor, oferim 60-70 grame. Aceeași situație e cu fructele, legumele” (viceprimar, Comrat).

Migrația

Unul dintre efectele secetei este lipsa de ocupație. Aceasta determină oamenii să migreze în căutarea locurilor de muncă. În prezent, în Republica Moldova putem diferenția 2 tipuri de migrație:

- a) migrația externă, peste hotarele țării;
- b) migrația internă – din sat spre oraș sau de la oraș la sat.

Seceta a determinat creșterea intensității migrației, în special a celei externe – „persoanele care nu aveau de gând să plece peste hotare, totuși au plecat”; „seceta a mai apăsât încă o dată pe rană, și lumea pleacă pentru că nu are o altă ieșire”.

Experții au relatat că mai mult pleacă la munci peste hotare tineretul.

Pentru a reduce consecințele secetei asupra populației, în unele primării s-a decis: construcția fântânilor arteziene care ar putea să ofere locuitorilor orașelor apă potabilă de o calitate mai bună; alocarea de rezerve în bugetul local pentru programele naționale de combatere a maladiilor; achiziționarea legumelor, fructelor pentru grădinițe și școli.

Irigarea pământurilor agricole, consolidarea acestora și utilizarea tehnologiilor noi vor permite creșterea productivității și minimalizarea consecințelor viitoarelor secete asupra populației. De asemenea, e necesar de a li se acorda credite producătorilor agricoli cu procente mai mici: „Când omul de la sat va avea producție și o va vinde aici pe piață, va fi mai multă producție și mai ieftină... atunci și locuitorii orașelor vor trăi mai bine” (reprezentant al pieței agricole Cantemir).

Datele studiului realizat demonstrează:

✓ Seceta a determinat reducerea cantității de fructe, legume, cereale, produse lactate pe piețele agricole din mediul urban, fapt ce a contribuit la creșterea prețurilor la aceste produse, respectiv la reducerea posibilității de cumpărare a populației din orașe.

✓ Categoriile cele mai afectate de secetă din mediul urban sunt: pensionarii, în special cei solitari; persoanele cu dizabilități; familiile cu mulți copii; familiile monoparentale; copiii orfani și copiii rămași fără ocrotire părintească, șomerii înregistrați la oficiile forței de muncă, persoanele bolnave. Familiile care au membri plecați la muncă peste hotare sunt mai puțin afectate, deoarece primesc de la ei ajutor material.

✓ Pentru majoritatea populației urbane seceta a cauzat reducerea consumului alimentar, respectiv excluderea cărnii, fructelor și a legumelor din alimentație în schimbul pastelor făinoase, crupelor; sacrificarea păsărilor/animalelor pe care le aveau pe lângă gospodărie.

✓ Seceta a afectat meniul copiilor din școli, acesta s-a redus din cauza creșterii prețurilor. În afară de aceasta, în școli s-au epuizat rezervele de produse alimentare din ajutoarele umanitare. Directorii de școli au menționat că fără ajutoare umanitare nu vor putea oferi copiilor la școală un meniu consistent, bogat în vitamine.

✓ Alimentația precară, nediversificată, determină reducerea imunității și apariția/acutizarea diverselor boli. A crescut numărul de solicitări la medicii de familie, morbiditatea. Pe termen lung, starea sănătății populației se va agrava și mai mult, inclusiv la copii, din cauza lipsei minimului necesar de consum care să asigure creșterea fiziologică normală.

✓ Pentru diminuarea efectelor negative ale secetei este necesar: de organizat alimentare gratuită în școli pentru toți elevii, de diversificat și îmbunătățit meniul; de organizat cantine sociale pentru persoanele vulnerabile; de oferit pachete alimentare cu produse alimentare de bază bătrânilor singuratici, persoanelor ținute la pat, persoanelor cu dizabilități, familiilor cu mulți copii, familiilor monoparentale cu copii mici, unor categorii de bolnavi care urmează tratamentul medical.

Respectiv, se simte necesitatea elaborării unor strategii care să poată minimaliza în viitor consecințele calamităților naturale asupra populației. Irigarea pământurilor agricole, consolidarea acestora și utilizarea tehnologiilor noi vor permite creșterea productivității și minimalizarea consecințelor viitoarelor secete asupra populației.

Referințe:

1. Identification of secondary victims of drought in Moldova 2007, www.undp.md/drought
2. Interviuurile cu experții au fost realizate în perioada 18-25 decembrie 2007 în baza unui ghid de interviu semi-structurat.

Prezentat la 01.04.2008